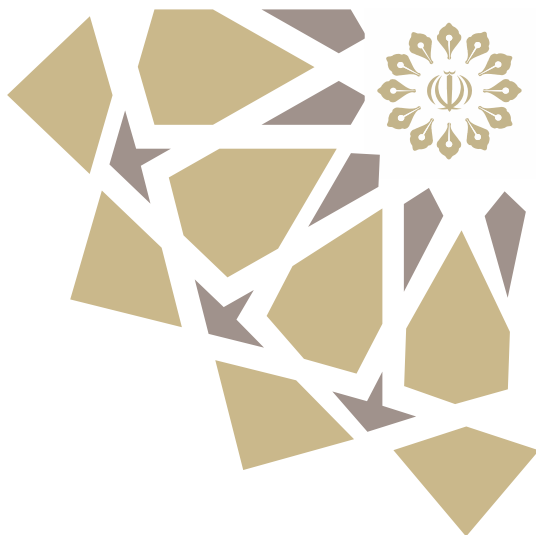

پژوهشکده شورای نگهبان
کزارش استدلالی

نظرات استدلالی شورای نگهبان

در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی

لایحه اصلاح قانون صدور چک

پژوهشکده شورای نگهبان

باسمه تعالی

نظرات استدلالی شورای نگهبان
در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی

لایحه اصلاح قانون صدور چک

تاریخ تصویب: ۱۳۹۹/۰۹/۰۴

کد گزارش: ۱۴۰۰۰۹

تاریخ نظر شورای نگهبان: ۱۴۰۰/۰۲/۱۸

پژوهشکده شورای نگهبان

لایحه اصلاح قانون صدور چک

■ درباره‌ی مصوبه

«لایحه اصلاح قانون صدور چک» که ابتدا «لایحه الحاق یک تبصره به ماده (۱۴) قانون صدور چک - مصوب ۱۳۵۵ - و اصلاحات بعدی آن» نام داشت، با پیشنهاد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در جلسه‌ی مورخ ۱۳۹۸/۸/۱۲ هیئت وزیران با قید دو فوریت به تصویب رسید و جهت طی تشریفات قانونی و تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم شد. در مقدمه‌ی توجیهی این لایحه آمده است: «در راستای مدیریت نقدینگی و ثبات‌بخشی به اقتصاد کشور در حوزه‌های پولی، ارزی و بانکی و تعمیق شفافیت و پیشگیری از ارتکاب جرایمی مانند پولشویی در حوزه‌های مذکور از طریق اصلاح سازوکار حاکم بر چک‌های تضمین‌شده و احراز هویت دقیق اشخاص ذی‌نفع در فرآیند صدور و گردش چک‌های موصوف، این لایحه تقدیم می‌شود.»

لایحه‌ی مذکور در جلسه‌ی علنی مورخ ۱۳۹۹/۵/۲۵ مجلس شورای اسلامی اعلام وصول شد و یک‌فوریت آن به تصویب رسید و جهت بحث و بررسی بیشتر به کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس به عنوان کمیسیون اصلی ارجاع شد. این کمیسیون با بررسی این لایحه در جلسه‌ی مورخ ۱۳۹۹/۹/۴، مواد آن را با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رساند. در نهایت مجلس شورای اسلامی نیز در تاریخ ۱۴۰۰/۱/۲۹، مفاد این لایحه را با اصلاحاتی تصویب و طی نامه‌ی شماره ۲۰۸/۶۱۷۱ مورخ ۱۴۰۰/۱/۳۱ برای طی مراحل قانونی مقرر در اصل (۹۴) قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال کرد. شورای نگهبان با بررسی این مصوبه در جلسه‌ی مورخ ۱۴۰۰/۲/۱۸، مفاد آن را مغایر با شرع یا قانون اساسی تشخیص نداد و نظر خود در این خصوص را طی نامه‌ی شماره ۱۰۲/۲۵۱۲۹ مورخ ۱۴۰۰/۲/۱۸ به مجلس شورای اسلامی اعلام کرد.

«نظرات استدلالی شورای نگهبان در خصوص لایحه اصلاح قانون صدور چک»

ماده ۲-

یک ماده به شرح زیر به عنوان ماده (۲۴) به قانون الحاق و شماره ماده (۲۴) فعلی به (۲۵) اصلاح می‌شود:

ماده ۲۴- چک تضمین شده تابع احکام ذیل است:

۱- ...

۴- در صورت مفقودی چک تضمین شده، هرگاه متقاضی و گیرنده (ذی نفع) هر دو به بانک صادرکننده مراجعه و نسبت به تکمیل و امضای برگه (فرم) اعلام مفقودی چک تضمین شده و تعهدنامه عدم ادعا نسبت به چک مفقود شده اقدام نموده و نسخه المثالی آن را از بانک درخواست کنند، بانک مکلف است علاوه بر احراز هویت متقاضی و گیرنده (ذی نفع) نسبت به استعمال صحت مشخصات هویتی متقاضی و گیرنده (ذی نفع) از سامانه نظام هویت سنجی الکترونیکی بانکی اقدام نماید و پس از ابطال چک مفقود شده، نسبت به صدور چک المثلی مطابق با اطلاعات مندرج در سامانه صیاد اقدام کند.

۵- ...

ماده الحاقی- ...

دیدگاه ابهام

مطابق حکم این بند، صدور المثلی چک تضمین شده منوط به مراجعه‌ی متقاضی و ذی نفع چک است. این در حالی است که قانون‌گذار در خصوص فرضی که یکی از طرفین حاضر به مراجعه به بانک نشده است و طرف دیگر مستحق دریافت وجه آن بوده است، تعیین تکلیف نکرده است و مقرر از این حیث واجد ابهام است؛ توضیح آنکه اگر مقصود

مجلس شورای اسلامی آن است که حق فردی که چک تضمین شده‌ی او مفقود شده و طرف مقابل او نیز حاضر به مراجعه به بانک نیست، ضایع شده است و وی امکان استیفای حق خود را ندارد، این حکم مغایر با موازین شرعی و بند (۱) اصل (۱۵۶) قانون اساسی است. چه اینکه رسیدگی به تظلمات افراد وظیفه‌ی شرعی و قانونی محاکم دادگستری است. اما در مقابل، اگر مقصود مقنن آن است چنین فردی مطابق عمومات می‌تواند طرح دعوا و وجه چک مفقود شده را مطالبه کند، این حکم مغایرتی با شرع یا قانون اساسی نخواهد داشت. بنابراین این بند در وضع کنونی واجد ابهام است.

«دیدگاه عدم ابهام»

هدف قانون‌گذار از حکم این بند مبنی بر تقیید صدور چک المثنی به حضور طرفین، جلوگیری از سوء استفاده یکی از آنها از موضوع مفقود شدن چک تضمین شده بوده است. برای مثال اگر فروشنده به سبب فسخ معامله، چک را به خریدار مسترد کرده باشد و حضور انفرادی فروشنده در بانک با ادعای مفقود شدن چک تضمین شده موجبی برای صدور المثنی باشد، وی می‌تواند بدون استحقاق وجه این چک را دریافت کند. بنابراین حکم فوق برای مقابله با سوء استفاده‌های احتمالی از ادعای مفقودی چک وضع شده است و قانون‌گذار اساساً درصدد ممنوع کردن استیفای حق افراد نیست. به دیگر سخن، شخصی که مستحق مطالبه‌ی وجه چک مفقود شده است و طرف مقابل او به هر دلیلی مایل به حضور در بانک نیست، می‌تواند مطابق قواعد عمومی خواسته‌ی خود را از مراجع قضایی پیگیری کند. در نتیجه حکم فوق فاقد هرگونه ابهام در خصوص مغایرت با شرع یا اصل (۱۵۶) قانون اساسی است.

«نظر شورای نگهبان»

ماده (۲)، مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

نظر نهایی شورای نگهبان

مصوبه‌ی مجلس شورای اسلامی در خصوص لایحه اصلاح قانون صدور چک، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

مقام معظم رهبری حضرت آیت الله خامنه‌ای (مد ظله العالی)

در دیدار با اعضای شورای نگهبان (۱۳۷۹/۴/۲۸):

«... شما استدلال دارید، اما این استدلال برای مجلس، گاهی معلوم نیست، گاهی برای مجمع تشخیص هم درست معلوم نیست، ... در حالی که خوب است در متن آن حکم اشاره‌ای به استدلال بشود و در یک محل یا جداگانه آن استدلال به تفصیل نوشته بشود.»

پژوهشکده شورای نگهبان

گزارش استدلالی

پژوهشکده شورای نگهبان

تهران، خیابان شهید سپهبد قرنی،
کوچه شهید دهقانی نیا، پلاک ۱۲
صندوق پستی: ۱۴۶۳-۱۳۱۴۵

تلفن: ۰۲۱-۸۸۳۲۵۰۴۵

نمابر: ۰۲۱-۶۴۰۱۴۸۱۷

www.shora-rc.ir
nashr@shora-rc.ir